

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการ ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2

Relationship between Servant Leadership of Administrators and Effectiveness of Schools under Loei Primary Educational Service Area Office 2

สุพรรณนิภา นามกันยา^{1,*}, พิมพอร์ สดเอี่ยม² และ สุภชัย จันปุม²
Supunnipa Namkunya^{1,*}, Pim-on Sod-ium² and Supachai Janpum²

ABSTRACT

The purposes of this research aimed to study: 1) the level of the servant leadership of administrators, 2) the level of the effectiveness of school and 3) the relationship between the servant leadership of administrators and the effectiveness of school under the office of Loei Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 311 Administrators and teachers. The rating scale questionnaires were applied for data collection. The earned data were analyzed to acquire frequency, percentage, mean score, and standard deviation. Pearson Product Moment Correlation Coefficient was applied for hypothesis testing.

The results of the study were as follows: The overall as well as by item of the servant leadership of administrators was at high level. The effectiveness of schools was a high level both in overall and by item. The servant leadership positively correlated with the effectiveness of school at .01 significant level.

Keywords: Servant Leadership, Effectiveness of School

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 311 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เลข 42000 M. Ed. Student in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Loei 42000 Thailand

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง เลข 42000

*Corresponding author, e-mail: Supunnipa_1984@hotmail.com, Loei 42000 Thailand

ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .64$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำใฝ่บริการ ประสิทธิภาพของโรงเรียน

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประเทศไทยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในภาครัฐและเอกชนซึ่งเป็นองค์การในระบบเปิดที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันเป็นมูลเหตุให้เกิดการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงรับและเชิงรุก มีการปรับบทบาท ภารกิจ กลยุทธ์ในการบริหารขององค์การและวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อดำรงอยู่และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วรุนแรงและต่อเนื่อง (รุจา รอดเข็ม, 2547 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีให้วัยเด็ก โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรม และจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551 : 77)

ภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant leadership) ให้ความสำคัญและความสำคัญในความเป็นบุคคลของมนุษย์ทุกคนรับใช้ความต้องการของกลุ่มมากกว่าความต้องการส่วนตัว ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและเป็นคนที่มีคุณธรรมสูง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ การเป็นผู้นำใฝ่บริการเป็นความรู้สึกที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่เกิดความปรารถนาที่จะรับใช้บุคคลทั่วไป เป็นการแสวงหาเพื่อการพัฒนาแต่ละบุคคลที่มุ่งไปสู่ความต้องการของผู้อื่นและมีความพร้อมที่จะสนับสนุนชีวิตกลุ่มเพื่อให้บรรลุถึงการตัดสินใจซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดพลังในสถาบันและยังเป็นการส่งเสริมปรับปรุงสังคมอีกด้วย (Greenleaf, 1977 : 13)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติตามแนวคิดของผู้นำใฝ่บริการจะมองข้ามหรือไม่ใส่ใจกับการแข่งขัน แต่จะนำแบบแผนหรือวิธีการตัดสินใจของกลุ่มที่ให้ความสำคัญและรับรู้ถึงคุณค่าของผู้ร่วมงานเข้ามาแทนที่ ผู้บริหารจะให้ความเอาใจใส่ในการพัฒนาศักยภาพของผู้ร่วมงานที่เขาเล็งเห็นถึงพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นเกี่ยวกับการเป็นผู้นำใฝ่บริการ ผู้นำประเภทนี้ดูเหมือนว่าจะมีศักยภาพในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในสถานศึกษาที่พวกเขาให้การศึกษามุ่งใช้ชีวิตเพื่อการรับใช้ (Livovich, 1999 : 42) ใช้อำนาจทางศีลธรรมกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมอบอำนาจแก่เพื่อนร่วมงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553 : 38)

ประสิทธิภาพของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมบูรณาการ

ผสมผสาน คงสภาพโรงเรียนให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้ใช้บริการของโรงเรียนอย่างสูงสุด การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลได้นั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง โดยโรงเรียนไม่ต้องดำเนินการใดๆ และไม่ได้เกิดขึ้นจากความสามารถของผู้บริหารครูหรือชุมชนอย่างใดอย่างหนึ่งตามลำพัง แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่พยายามทำให้เกิดขึ้นโดยต้องมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายกำหนดกิจกรรมและการประเมินความมีประสิทธิภาพร่วมกัน (Hanson. 1996 : 35) ได้ให้ทัศนะว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นประกอบด้วยมีการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีบรรยากาศในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการติดตามกำกับกระบวนการเรียนการสอน บุคลากรมีมาตรฐานมีการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียนและมีการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงาน

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 สนใจศึกษาระดับความมีภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุดดังกล่าวนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา

สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริหารโดยนำภาวะผู้นำไปบริการไปใช้บริหารให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องระดับนโยบายให้สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและสร้างเสริมภาวะผู้นำไปบริการให้ผู้บริหารซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ 1

ภาวะผู้นำไปบริการ
 ตามแนวคิดของ Spears 2004 อ้างถึงใน (สัมฤทธิ์ กางเพ็งและ สรายุทธ กันหลง. 2553 : 38) แบ่งเป็น 10 ด้าน คือ

1. การฟัง
2. การเห็นอกเห็นใจ
3. การเอื้อยวรักรักษา
4. การตระหนักรู้
5. การโน้มน้าวใจ
6. การสร้างมนทัศน์
7. การมองการณ์ไกล
8. ความรับผิดชอบร่วมกัน
9. การอุทิศตนเพื่อพัฒนาบุคคล
10. การสร้างชุมชน

ตัวแปรที่ 2

ประสิทธิผลของโรงเรียน
 ตามแนวคิดของ Hoy & Miskel 2008 อ้างถึงใน (เรขา ศรีวิชัย. 2554 :46-47) แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนมีทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 183 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,442 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,625 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 276 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้น จำนวน 311 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการสอบถามเกี่ยวกับอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขออนุญาตขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์ และแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดหลังเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องแล้วประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

5.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 ระดับภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.4 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) มีดังนี้

1. ความถี่
2. ค่าร้อยละ
3. ค่าเฉลี่ย
4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติอ้างอิง (Inferential statistics) มีดังนี้

1. ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 สามารถสรุปผลของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในโรงเรียนในอำเภอวังสะพุงมากที่สุด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 36.98 เป็นครูผู้สอนมากที่สุด จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 88.75 และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30

2. ระดับภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การอุทิศตนเพื่อพัฒนาบุคคล รองลงมา คือ ด้านการสร้างชุมชน ด้านการเห็นอกเห็นใจ ด้านการเยียวยารักษา ด้านการสร้างมโนทัศน์ ด้านการตระหนักรู้ ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการฟัง และด้านการโน้มน้าวใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบร่วมกัน

3. ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการพัฒนา

นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .64$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ครั้งนี้สามารถนำมาอภิปราย ประเด็นสำคัญเพื่อให้เกิดความชัดเจน ได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวดที่ 6 มาตราที่ 43 ได้กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักในการ บริหารจัดการเพื่อรองรับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนและสภาวะการณ์ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ผู้บริหารซึ่งเปรียบเสมือนผู้กำหนดทิศทางการศึกษา เป็นหลักที่สำคัญยิ่งต่อสถานศึกษา ครู และผลงานอันเป็นส่วนรวม ผู้บริหารจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ตัวเองให้เหมาะสมเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย

2. ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการที่ดี ตามที่ปรากฏในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งทำให้โรงเรียนจะต้องมีการจัดเตรียมรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินงานให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่กำหนดไว้ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของวรินทร์ แซ่ตัน (2543) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจในการทำงานของครูจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานเพราะความพึงพอใจในการทำงานเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา

ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งบุคลากรทุกคนและการพัฒนาองค์การ โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจไปยังผู้ปฏิบัติเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อให้เกิดความคล่องตัวโดยจะต้องมีการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจโดยการเสริมพลังอำนาจให้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากลำดับขั้นที่สูงกว่าไปยังระดับที่ต่ำกว่าการมอบอำนาจหน้าที่ให้แทนภายในกรอบของนโยบายที่กำหนดจากส่วนบนซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของสุรารัตน์ สารสว่าง (2553) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ บุคลากรที่ได้รับโอกาสให้คิดตัดสินใจจะพัฒนาทักษะการคิดของตนเองมากขึ้นจนมีความมั่นใจ และมีทักษะการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรต้องการในการบริหารความเปลี่ยนแปลงการกระจายโอกาสให้บุคลากรได้ใช้และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ทำงานโดยใช้ความคิดให้เต็มที่ ตลอดจนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นการพัฒนาทั้งบุคลากรทุกคนและตัวองค์กรในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาบุคคล ผู้นำไปบริการจะต้องอุทิศตนอย่างแท้จริงในการพัฒนาบุคลากรของตนให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพและเติบโตตามวุฒิภาวะของแต่ละคนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญส่งเสริมให้ครูรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง มุ่งพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศร่วมกันมี

ความจริงใจในการช่วยเหลือครูให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเสียสละและมีความรับผิดชอบร่วมกับผู้อื่น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ผู้บริหารและครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียนดูแลเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือผู้เรียนด้วยความเต็มใจโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของงานวิชาการด้านผลผลิต ผู้เรียนจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

1.3 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก คือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำใฝ่บริการสูงส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนดีตามไปด้วย ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงควรให้ความสำคัญในการนำภาวะผู้นำใฝ่บริการไปใช้ในการบริหารงานให้มากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ด้านการตระหนักรู้กับด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด เนื่องจากผู้บริหารและครูได้ให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ เพราะการตระหนักรู้เป็นกุญแจสำคัญที่จะไปสู่ความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยจะส่งผลทำให้โรงเรียนมีความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีประสิทธิผลของโรงเรียนมากขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนไปทำวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนของกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ครูโรงเรียนเอกชน ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพื่อจะช่วยให้ทราบสภาพที่แท้จริง เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับค่านิยม 12 ประการ เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2.5 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant leadership) กับตัวแปรอื่นๆ โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research : MMR) ซึ่งเป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลละเอียด และลึกมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การวิจัยนั้นน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- เรขา ศรีวิชัย. (2554). **รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- รุจา รอดเข็ม. (2547). **การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การของวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขประยุกต์ตามแนวทางการประเมินองค์การแบบสมดุล**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาริน แซ่ตัน. (2543). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). **ภาวะผู้นำใ้บริการในองค์การ:แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัย** Servant Leadership in Organization : Concept, Principle, Theory and Research. ขอนแก่น : คลังนาโนวิทยา.
- สุดาร์ตน์ สารสว่าง. (2553). **ทฤษฎีและหลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณาเพื่อประกันคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2**. กรุงเทพฯ : สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).
- Greenleaf, R. K. (1977). **The Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness**. New York : Paulist.
- Hanson, E. M. (1996). **Education Administration and Organization Behavior**. 4th ed. London : A simon L Schuster.
- Livovich, M. P., Jr. (1999). **An investigation of servant-leadership in public school superintendents in the state of Indiana**. Dissertation, Ed.D.(Doctor of Education). Graduate School Indiana State University, Indiana.